

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie. Ruszamy w drogę	15
Część pierwsza. Dziedzictwo	
Rozdział 1. Historyczne Kresy – przywracanie pamięci	21
„Straże graniczne broniące kraju...”	21
Jak zmieniało się pojęcie	24
Przesunąć Polskę na zachód	25
Żonglerka liczbami	27
Na emigracji	29
Sąsiedzi wobec Kresów	30
We współczesnej polityce	31
Czym są dziś Kresy Wschodnie dla Polaka?	34
Rozdział 2. Zagłada polskich elit na Wschodzie	37
Na Krymie w czterdziestym piątym...	37
Likwidacja polskiego podziemia	38
Ekspatriacja	42
Polskojęzyczne szkolnictwo i placówki kultury	43
Duchowieństwo	45
Aresztowania, sądy, zsyłki i trwanie	49
A jednak polskość ocalała	53
Rozdział 3. Straty materialne kultury polskiej na Wschodzie	
w latach 1944–1953	56
Długa lista zniszczeń	56
Symbol miasta nad Wilią	56

Pomnik polsko-litewskiego dziedzictwa	59
Zacieranie śladów zbrodni	61
Ostatnia wysadzona świątynia	63
Zmierzch świetności I Rzeczypospolitej na Podolu	65
Wykorzenienie	67
Rozdział 4. Zamiast dworu plebania	69
„Jeden, święty, powszechny...”	69
Aneksja '45	70
Kątem u dobrych ludzi	72
Śmierć, łagry, rabunek	75
W kazachskim stepie	76
Pomoc z Polski	79
Odrodzenie	81
Polski zanika w kościołach...	82
Rozdział 5. Polskie pospolite ruszenie na tysiąclecie chrztu Rusi	83
Dwaj zapaleńcy	83
Na plebanii w Podkowie	84
Znawcy Wschodu z całej Polski	85
Książka i jej losy	90
Co pozostało?	92
Część druga. Krajobrazy bliższe i dalsze	
Rozdział 6. O niepokornym Polaku znad Kanału Augustowskiego	99
Orzeł w koronie na Białorusi	99
Niezlomna kwatery	102
Skarby Nowogródziny	104
Rozdział 7. Zapomniana Lauda, odnowione Szetejnie	106
W Kiejdanach po polsku	106

Na cmentarzu w Wędziagole	107
U Komorowskich i Stołypinów	109
Magia nazw – Opitołoki, Szetejnie, Świętobrość... ..	110
Rozdział 8. W Pozajściu nad Morzem Kowieńskim	114
Największy klasztor na Litwie	114
Madonna wśród Kwiatów	116
Rozdział 9. Nad Prypecią i Stochodem	119
Na Polesie ciągną Polacy	119
Tam, gdzie życie zamiera	120
Leśny cmentarz	121
Po Prypeci	122
Ucha z dodatkiem deszczu	123
Pijarzy i kapucyni z Lubieszowa	124
Rozdział 10. Jedźmy do Lwowa!	127
W taksówce z Tarasem	127
„Nie zapomnijcie, módlcie się za nas”	128
Młodzi chwytają szczęście	130
Lwów zbiera pieniądze dla żołnierzy	131
Garstka Polaków topnieje	133
Miasto życiem tętniące	133
Rozdział 11. Miasto trzech katedr	135
Nad podziemną rzeką	135
U Matki Bożej Łaskawej	135
W świecie fresków Rosena	140
Jasna Góra unitów	144
Rozdział 12. Kamienna gwardia	147
Milczący świadkowie	147

To, co przetrwało...	147
Następca Kochanowskiego	149
Bukowińska wieża Babel	151
Miasto Olgi Kobylańskiej	154
„Czernovitzer Bleter”	154
Rozdział 13. Human – miejsce zapomniane?	158
Wspomnienie rzezi	158
Skauting po humańsku	160
Zofiówka dla pięknej Bitynki	161
Mały Tel Awiw w Humanu	163
Świątynia galerią sztuki	166
Rozdział 14. Przez Podole wzdłuż i wszerz	168
Nauczyciele jadą na Wschód	168
W Tywrowie nad Bohem	168
Muzeum męczeństwa	170
W podziemiach Winnicy	171
Bar wzięty	173
U Potockich	175
Pamięć o harcmistrzu Aleksandrze Kamińskim	176
Pisz na Berdyczów	177
Sanktuarium w Latyczowie	179
Po co ratować ruiny?	181
Rozdział 15. Być odessitą	184
Tutejsi z Odessy	184
Miszka Japończyk i inni	185
Katarzyna w szmatach	187

„Wszystkie kontynenty, wszystkie narzecza”	189
Co zmienił rok 2014?	193
Strażnik wiary i pamięci	194
Rozdział 16. Gdzie jest Kalewala? Na brzegach wielkich jezior	198
Karelska tożsamość	198
Petroglify	201
Pozbawieni nazwisk i języka	202
Miedwieżka	203
Dwie stolice	206
Rozdział 17. Bajkał jak z bajki	208
Skarby Syberii	208
Badacze, budowniczości, chłopcy	209
Prawosławie, szamanizm i buddyzm	214
Rozdział 18. Czy Lenin przemieni się w Czyngis-chana?	216
Buriackie przebudzenie	216
Przed i za Bajkałem	216
Buriacy rapują	219
Siedzący lama	219
Chiny coraz bliżej	222
„Nadzieja” Polaków	222
Rozdział 19. Pomnikowa pamięć Rosji	225
Wysocki doczekał... ..	225
Największa głowa Lenina	226
Ideowa schizofrenia	227
Gdzie pamięć o ofiarach zbrodni komunistycznych?	228
Bradiaga i inni	231

Część trzecia. Ludzie stamtąd

Rozdział 20. „Trwajcie”. Biskup Jan Olszański	239
Głos ojca Pio	239
Droga na Wschód	239
Trudne trwanie	243
Ukryte duszpasterstwo	244
Pasterz największej diecezji w Europie	248
„Powróćcie do zwyczajów waszych ojców”	249
Adoracja i konfesjonał	252
„Mąż modlitwy”	255
Rozdział 21. Kurlandzki Sarmata z wyboru	257
Odwiedzić księdza Augustyna	257
Łotysz czystej krwi pokochał Ukrainę i Polaków	259
Odkrywcą skarbów	260
„Tu chcę być pochowany”	263
Odszedł jak żył – godnie	265
Rozdział 22. Matuszka ze Śniatynia	266
Grób w świecach tonący	266
Droga do szarytek	267
Oczerniona i upokorzona	269
Oddana po śmierć	270
Apostołka pojednania	272
Rozdział 23. Zapomniana siostra Paderewskiego	275
„Tu leżą rodzice wybitnego muzyka...”	275
Rodzina Paderewskiego	278
Dom przy Podolskiej	279

Testament kompozytora	281
Rozdział 24. Rodziewiczówna zakłamana	283
Mit pierwszy – data urodzenia	283
Mit drugi – autorka romansów dla pensjonarek	283
Mit trzeci – z życia wyższych sfer	285
Mit czwarty – ubierała się po męsku, nie wyszła za mąż, więc... ..	285
Mit piąty – feministka	289
Mit szósty – mierna pisarka	290
Mit siódmy – autorka ciemnogrodu	291
Dlaczego warto czytać Rodziewiczównę dzisiaj?	292
Rozdział 25. Niezwyciężony z Humania i Murmańska	293
Szli za koło podbiegunowe	293
Na Dalszych Kresach	293
Na dalekiej Północy	295
W Polsce, za Polskę	297
Ostatnie miesiące w Zakopanem.....	301
Życie pośmiertne	301
Rozdział 26. Mohylewianka	303
„Wieczny strach, przerażenie”	303
Losy zapomnianych Kresowiaków	304
Piękno i ułuda fotografii	307
„Kościół polski” – Kościół katolicki	313
Dziedzictwo.....	314
Rozdział 27. Domokrążca z Karagandy	318
„Dobrze pozostać małuczkiem...”	318
Kresowe pochodzenie	319

Duszpasterstwo w stepie	322
Twórca współczesnego Kościoła w Kazachstanie	325
Pierwsza bibuła	328
Historia Polski w łagrze pisana	329
Obywatel sowiecki	331
Grób jak ziarno	334
 Część czwarta. Zbrodnie systemu	
Rozdział 28. Apokalipsa 1937–1938	341
Wymordować księży	341
Ideologia	343
Domy modlitwy	345
Wierni	347
Rozdział 29. Archipelag SŁON	352
Przez Morze Białe	352
Monaster	352
Kiem, Anzer i Siekierna Góra	355
Gorki i jego żona	359
Polacy wciąż nieznanani	360
Przyszłość Sołówek	363
Rozdział 30. Ksiądz Wincenty Ilgin i Sozerko Malsagow.	
Sołowieckie biografie	364
Ucieczka	364
Zapiski z poddasza	365
Łagrowa wspólnota kapłańska	369
Na froncie przeciw „czerwonym”	372
W bolszewickich kazamatach	374

Szaleństwo systemu	376
Przez tajgę i bagna	379
O głodzie, na mrozie	380
Dać świadectwo	381
Dramatyczne decyzje i tajemnica	382
„Być pochowanym na rodzowym cmentarzu...”	384
Rozdział 31. Święta z Sołówek	386
Nowi męczennicy	386
Wspólnota	387
Niezlomna	390
Judasz	391
Ofiara	392
Rozdział 32. Strażnicy pamięci operacji antypolskiej NKWD	396
Zbrodnia zapomniana	396
Uratowali wspomnienia	398
Początki	402
Co dalej z upamiętnieniami?	410
Rozdział 33. Tajne pola śmierci	413
Za drutami, w ukryciu	413
Bykownia	413
Kuropaty	418
Lewaszowo	422
Rozdział 34. Różaniec silniejszy od bomby atomowej	426
Ukraina we krwi wiernych	426
Odrodzenie klasztoru w Tywrowie	426
Męczeńskie stacje Drogi Krzyżowej	429

„Prawdziwy obraz piekła”	433
Następne pokolenia	435
Rozdział 35. Fałszywka o Katyniu	437
Prawda według zachodnich dziennikarzy	437
Pod dyktando Burdenki	439
Pożyteczni idioci i agent	441
Rozdział 36. Radziecki czy sowiecki? Aksjologiczna wizytówka	445
Stworzyć „Człowieka Ziemi Nowej”	445
Język a ideologia	446
„Propagandę robi się słowami”	447
Jak u innych?	450
Słownik wybranych postaci	455
Wykaz skrótów	474
Bibliografia	476
Indeks osób	485
Indeks miejscowości	499